

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ВА СУВ
ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ**

САМАРҚАНД ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ИНСТИТУТИ

Генетика селекция ва уруғчилик кафедраси

**Умумий селекция ва уруғчилик
фанидан**

Боскич ишини бажариш бўйича усдубий курсатма

(талабанинг исми ва шарфи)

Аграрномия факултети-----
(йуналиш коди)

Йуналиши-----

Боскич ----- гуруҳ-----

Ишни бажаришда -----вилояти

-----тумани-----

-----хужалиги
маълумотларидан фойдаланниди.

Самарканд 2008 йил

Умумий селекция фанидан боскич иши топшириклари.
5260400-Кишлоқ хужалик экинлари уруғчилиги ва селекцияси-йуналишлари талабалари томонидан бажарилади.

Тузувчилар: Генетика селекция ва уруғчилик кафедрасининг профессорлари Д.Т Абдукаримов., И.Т.Эргашев., Доцент М.К Луков.

Такризчи: Дехкончилик ва мелиорация кафедрасининг профессори, кишлоқ хужали фанлар доктори, К.М.Муминов

Кулланма Генетика селекция ва уруғчилик кафедраси.
Агрономия факултети услубий кенгаши.
Агрономия факултети илмий кенгаши.
Институт марказий услубий кенгаши.
Институт илмий кенгаши.

Қарорларига асосан нашрга рухсат этилган.

Боскич ишини бажаришга доир саволлар:

1. Селекция ва уруғчилик тўғрисида Ўз. Республикаси қонунлари ва фаннинг вазифалари, ривожланиш истиқболлари.
2. Селекция фанининг шаклланиши ва ривожланишида Ч. Дарвин, И. В. Мичурин, Н. И. Вавилов ва бошқа олимлар ишининг аҳамияти.
3. Мамлакатимизнинг турли тупроқ- иқлим шароитлари асосидадала экинлари селекциясининг асосий йўналишлари ва вазифалари.
4. Маккажўхори ва бошқа экинларнинг гетрозисли дурагайлари яратиш бўйича селекция йутуқлари.
5. Атоқли селекционерлар В.С. Пустовсый, П.П. Лукьяненко, В.Н. Ремесло, В.Н. Мамонтова, Ф. Г. Кириченко, А.Л. Мазлумов, М.И. Хаджинов ва бошқаларнинг ишлари. Канаш. С.С, Автаномов. А. И, Румшевич. Л.В, Михаммедов, С.М.
6. Селекция марказларининг ташкил қилиниши ва уларнинг вазифалири.
7. Нав ҳақида тушунча. Инттерсив типдаги нав нима? Ишлаб чиқаришда нава қўйиладиган талаблар.
8. Нав ҳақида тушунча. Навларни келиб чиқишига ва яратилишига қараб классификация қилиш.
9. Экотип ҳақида тушунча. Маданий ўсимликларнинг экологик- географик систематикаси ва ундан селекцияда фойдаланиш.
10. Даслабки (бошланғич) материал ҳақида тушунча. Унинг турлари категориялари ва олиниш усуллари.
11. Н.И. Вавиловнинг ирсий ўзгарувчанликда гомологик қаторларқонуни ва унинг селекциядаги аҳамияти.
12. ВИР нинг жаҳон коллекциясини яратиш ва ўрганиш. Ундан селекцияда фойдаланиш.
13. Табиий популяция ва маданий навларнинг селекция учун дастлабки материал сифати. Улар асосида яратилган навлар. Даслабки материал олишнинг сунъий йўллари ва уларнинг ҳозирги бойқичда селекциянинг ривожланишидаги аҳамияти.
14. Даслабки материал олишнинг сунъий усуллари ва уларнинг ҳозирги бойқичда селекциянинг ривожланишидаги аҳамияти.
15. Дурагайлаш ҳозирги замон селекциясининг дастлабки материал яратишдаги асосий усулидир.
16. Турли қишлоқ хўжалик экинларини дурагайлаш тартиби ва методи.
17. Ўсимликлар селекциясида узоқ формаларни дурагайлашнинг аҳамияти ва фойдаланиш.
18. Сунъий мутация олиш усуллари ва улардан ўсимликлар селекциясида фойдаланиш.
19. Селекцияда полиплоидия ва гаплоидиялардан фойдаланиш. Полиплоидияларнинг типлари ва уларнинг селекцион аҳамияти.
20. Инцухт ва ундан гетерозис селекциясида фойдаланиш. Гетерозисни пайдо бўлиш қонуничилири.
21. Цитоплазматик эркак цитриллик турлари. Улардан маккажўхори ва бошқа дурагай уруғларни этиштиришда фойдаланиш.

22. Нав ва ўзидан чинглатитган линияларни стириллик асосида ўтказиш.
Стирилликни мустаҳкамловчи ва фертилликни тикловчи аналоглар олиш.
23. Табиий ва сунъий танлаш унинг эвалутция ва селекциядаги аҳамияти.
24. Сунъий танлаш усуллари. Омавий ва якка танлаш камчилик ҳамда афзалликлари.
25. Ўзидан чангланувчи ўсимликлар селекцияси ва уруғчилигида якка танлаш схемаси ва тартиби.
26. Четдан чангланувчи ўсимликларда танлаш усуллари ва уларнинг тартиби.
27. Клонли танлаш ва ундан селекцияси ва уруғчиликда фойдаланиш.
28. Селекцион материалга вегетатсия даврининг давомийлиги ва хосилдорликга қараб баҳо бериш.
29. Селекцион материални қишга чидамлигига қараб баҳо бериш.
30. Селекцион материални қурғоқчиликга чидамлигига қараб баҳо бериш.
31. Донли экин навларини занг, қоракуя, уншудринг, илдиз чириш каби касалликларга чидамлигига қараб баҳо бериш.
32. Ёўзани вилтга чидамлигига қараб баҳолаш.
33. Селекцион материални зараркунандаларга чидамлигига қараб баҳо бериш.
34. Селекцион материални механизатсияга мослашганлигига қараб баҳо бериш.
35. Селекция иши учун жой танлаш ўрганиш ва тайёрлаш.
36. Селекцион экилларда ва нав синашларда тажриба аниқлигини ошириш усуллари.
37. Селекцион экинларнинг турлари ва уларнинг белгиланиши.
38. Даслабки материал селекцион, контирол ва махсус питомниклар уларнинг белгиланиши методикаси ва уларда бажариладиган ишлар тартиби.
39. Нав синаш турлари (кичик ёки даслабки, конкурс, ишлаб чиқариш нав синашлари ва бошқалар). Уларнинг белгиланиши ўтказилиши.
40. Четдан чангланувчи ўсимликларда жарайонлар схемаси. Унинг ўзидан чангланувчи ўсимликларда қўлланиладиган схемага нисбатан фарқ қилувчи хусусиятлари.
41. Давлат нав синашини ташкил қилиш ва унинг вазифалари.
42. Янги нав ва дурагайларни Давлат нав синашига топшириш тартиби ва районлаштириш.
43. Уруғчилик нима? Унинг таҳминдаги ривожланишидаги асосий босқичлари.
44. Саноат ненизидаги уруғчилик. Уни ташкил қилишнинг асосий принциплари.
45. Ихтисослашган уруғчилик хўжаликларини ташкил қилиш уларнинг вазифалари ва жараёнинг хусусиятлари.
46. Ишлаб чиқариш шаройитида навнинг бузилиш сабаблари ва олдини олиш чоралари.

47. Нав алмаштириш ва нав янгилаш. Бу тадбирларни ўтказиш тартиби (қоида) ва муддатлари ҳамда қишлоқ хўжалик экинларининг хосилдорлигини оширишдаги аҳамияти.
48. наводор уруғларнинг асосий эҳтиёт (Суғурта) ва ўтувчи фондлари, уларнинг салмоғи ва аҳамияти.
49. Стириллик асосида маккажўхорининг дурагайлари олиш схемалари.
50. Сиз ишлаётган хўжалик туман донли экинлар уруғчилигининг ташкил қилишнинг аҳволи ва вазифалари.
51. Сиз ишлаётган вилоят ёки туманда кўп йиллик ўтлар уруғчилигининг ташкил қилиниши, аҳволи ва вазифалари.
52. Суперелита, элита репродуксия, категориялари ҳақида тушунча. Элита ванава категорияларига қўйиладиган талаблар.
53. Элита уруғлар етиштиришда қўлланиладиган асосий методлар ва усуллар. Уларнинг уруғчиликдаги рўли.
54. Сиз ишлаётган вилоят ва туманда гуза ва бугдой уруғчилигининг ташкил қилиши, аҳолии вазифалари.
55. Сиз ишлаётган вилоят ёки туман да кўпйиллик ўтлар уруғчилигининг ташкил қилиш, аҳоли ва вазифалари.
56. Суперэлита, элита репродукция, категория ҳақида тушунча. Элита нава категорияларига қўйиладиган талаблар.
57. Элита уруғлар етиштиришда қўлланиладиган асосий методлар ва усуллар.
58. Донли экинларни оммавий танлаш усулида уруғни етиштириш тартиби ва схемаси. Қайси ҳолларда бу усул қўлланилишини таъкидланг.
59. Негатив танлаш. Ундан элита уруғ етиштиришда фойдаланиш ва аҳамияти.
60. Нав ўтоғи уни картошка пайкалларида ўтказиш тартиби.
61. Ёзанинг элита чигитини етиштириш.
62. Кузги бугдой уруғлик дони етиштириш технологиясининг хусусиятлари. Ҳамда нава ва экиш сифатларига қўйиладиган талаблар.
63. Ёзанинг уруғчилик чигитини етиштириш технологиясининг хусусиятлари ҳамда нава ва экиш сифатларига қўйиладиган талаблар.
64. Нав тозаллигини саклаш ва навининг ифлосланишига Қарши курашиш.
65. Давлат уруғ назорати. Уни вазифалари.
66. Апробация. Уни мақсади ва вазифалари ҳамда ташкил қилиниши.
67. Гуза апробацияси ва уни ўтказиш тартиби.
68. Уруғчилик материаланинг сифати бўйича давлат назоратива унинг усуллари.
69. Уруғ экиш сифатини анализ қилиш учун намуналар танлаш ва ҳужжатлаштириш.
70. Пайкаллари наводор майдонлар сафидан брак сабаблари ва уни олдини олиш чоралари.
71. Ўзингиз яшаётган ҳужалик мисолида қуйдагича жадвал формаси (шакл) қишлоқ ҳужалик экинларининг уруғчилик майдонини ҳисобланг ва Ўшбу жадвални тулдиринг.

[illegible]

Нав белгиларини урганиш намунаси (гарох мисолида)

[illegible]

Фенологик кузатишларни утказиш бўйича намуна (картошка мисолида)

[illegible]

Рейтинг дафтарчасининг охирги раками.

Рейтинг дафтарининг охиргисидан олдинги раками

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	17.11. 31.54. 71.	2.6.21. 38.54. 71.	3.18. 37.54. 71. 30.	4.19. 42.50. 54.71.	5.24. 33.38. 54.71.	8.15. 40.39. 54.71.	3.23. 35.50. 54.71.	10.26. 39.54. 61.71.	12.25. 41.62. 54.71.	3.12. 54.26. 57.71.
2	13.22. 30.43. 54.71.	1.17. 28.54. 63.71.	6.20. 36.54. 64.71.	8.14. 50.54. 65.71.	2.27. 44.54. 66.71.	5.29. 47.54. 67.71..	10.17. 34.54. 58.71.	3.32. 69.54. 60.71.	1.33. 45.54. 58.71.	5.24. 48.54. 71.
3	5.24. 48.53. 54.71.	8.32. 46.54. 70.71.	11.22. 30.52. 54.71.	13.34. 40.54. 62.71.	1.20. 41.54. 57.71.	2.25. 31.41. 54.71.	4.18. 42.54. 69.71.	7.16. 38.54. 68.71.	9.15. 29.54. 59.71.	1.7. 11.31. 54.71.
4	6.35. 51.54. 59.71.	1.19. 28.54. 66.71.	5.26. 39.54. 62.71.	3.5. 24.54. 58.71.	1.11. 27.54. 61.71.	6.24. 41.54. 70.71.	4.19. 42.54. 66.71.	13.22. 30.54. 70.71.	8.14. 54.66. 68.71.	2.27. 53.54. 55.71.
5	9.16. 38.54. 58.71.	13.18. 37.54. 55.71.	19.23. 35.36. 54.71.	3.22. 49.54. 60.71.	23.25. 44.54. 65.71.	16.21. 38.69. 54.71	8.21. 54.38. 57.71.	12.31. 41.56. 54.71.	14.24. 43.48. 63.71.	3.10. 35.54. 58.71.
6	1. 24. 37.54. 57.71.	7.16. 38.54. 63.71.	22.28, 41.54. 56.71.	1.22. 33.54 60.71.	4.26. 29.44. 54.71.	5.17. 33.54. 61.71.	11.32. 48.54. 62.71.	6.20. 34.54. 65.71.	2.23. 43.54. 56.71.	3.16. 42.54 .56.71.
7	5. 19. 27.36. 54.71.	1.14. 30.47. 63.71.	10.18. 32.54. 56.71	3.17. 42.54. 64.71.	4.44. 54.61. 70.71.	5.17. 33.54. 61.71	4.11. 27.48. 54.71.	2.34. 54.65. 62.71.	2.23. 54.43. 63.71.	3.16. 42.54. 64..71.
8	6.25. 44.54. 60.71.	1.3. 17.42. 54.71	4.8. 20.54. 56.71.	2.22. 51.55. 68.71.	3.12. 37.43. 54.71.	8.13. 23.54. 59.71.	3.17. 43.54. 56.71.	5.47. 54.63. 68.71.	7.18. 32.54 67.71.	17.54. 55.61. 67.71.
9	2.7. 46.54. 57.71	4.19. 31.54. 60.71.	1.21. 38.54. .58.71.	6.42. 54.60. 70.71.	1.20. 36.54. 67.71.	4.33. 48.54. 57.71.	7.13. 42.66. 68.71.	5.13. 29.45. 54.71.	9.37. 50.54 67.71.	1.13. 40.54. 62.71.